

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง ทหารือกรณีศาลมีคำสั่งอนุญาตให้จดทะเบียนเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

กรมบัญชีกลางได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๔๐๖.๕/๒๓๕๔๗ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า กองทัพอากาศได้ส่งเรื่องขอรับบำเหน็จตกทอดรายจำอาอากาศเอก ศรีจิตร พุ่มพวง ซึ่งถึงแก่ความตายเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๔ โดยมีข้อเท็จจริง ดังนี้

๑. จำอาอากาศเอก ศรีจิตรฯ ได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดนครปฐมแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องจดทะเบียนนายเฉลิมชัย พุ่มพวง และนายภาณุภัท (ณัฐวรรณ) พุ่มพวง เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย โดยศาลจังหวัดนครปฐมแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวได้มีคำสั่งตามคดีหมายเลขแดงที่ ๘๒/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑ อนุญาตให้จดทะเบียนทั้งสองคนเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย แต่จำอาอากาศเอก ศรีจิตรฯ ยังไม่ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนดังกล่าวจนกระทั่งถึงแก่ความตายเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๔

๒. เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ กรมบัญชีกลางได้ส่งจ่ายบำเหน็จตกทอดให้แก่ทายาทของจำอาอากาศเอก ศรีจิตรฯ ซึ่งได้แก่ นายกรภัทร พุ่มพวง นางธัญรศมี มั่งมี นายสุรัตน์ พุ่มพวง นายกิตติพัฒน์ พุ่มพวง และนายอานันท์ พุ่มพวง โดยกันส่วนของนายภาณุภัท (ณัฐวรรณ) พุ่มพวง และนายเฉลิมชัย พุ่มพวง เอาไว้ก่อน

๓. ต่อมานายเฉลิมชัยฯ ได้ยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพิจิตร ขอให้ศาลมีคำสั่งให้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของจำอาอากาศเอก ศรีจิตรฯ แต่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพิจิตรได้มีคำสั่งยกคำร้องตามคดีหมายเลขดำที่ ๗๖/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ เนื่องจากเห็นว่าศาลจังหวัดนครปฐมแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวได้มีคำสั่งแล้วโดยวินิจฉัยว่า ผู้ร้องเป็นบุตรของจำอาอากาศเอก ศรีจิตรฯ บิดาซึ่งเป็นผู้วายชนม์ ดังนั้น ผู้ร้องจึงเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของจำอาอากาศเอก ศรีจิตรฯ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๔๗ มีผลตั้งแต่วันที่ผู้ร้องเกิดตามมาตรา ๑๕๕๗ ผู้ร้องจึงไม่ต้องใช้สิทธิทางศาลหรือยังไม่ถูกโต้แย้งสิทธิในประเด็นแห่งคดีนี้ หากมีเหตุขัดข้องเกี่ยวกับการตายของจำอาอากาศเอก ศรีจิตรฯ ผู้ร้องขอที่จะไปดำเนินคดีนั้นเป็นคดีอื่นต่างหาก ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องเป็นประเด็นเกี่ยวกับคดีนี้อีก

๔. เนื่องจากศาลจังหวัดนครปฐมแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวได้มีคำสั่งอนุญาตให้จำอาอากาศเอก ศรีจิตรฯ จดทะเบียนนายเฉลิมชัยฯ และนายภาณุภัทฯ (ณัฐวรรณ) เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย แต่จำอาอากาศเอก ศรีจิตรฯ ยังไม่ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนดังกล่าวจนกระทั่งถึงแก่ความตาย ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยมีความเห็นตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เรื่องเสร็จที่ ๘๑๔/๒๕๕๒) ว่าคำพิพากษาของศาลที่อนุญาตให้บิดาจดทะเบียนรับรองบุตรมิใช่คำพิพากษาของศาลที่จะทำให้บุตรมีสถานภาพเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย เมื่อบิดามีได้ไปดำเนินการจดทะเบียนรับรองบุตรตามคำสั่งศาลดังกล่าวด้วยตนเอง บุตรยังคงมีสถานภาพเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

จากคำวินิจฉัยของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพิจิตร และความเห็นของ คณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวข้างต้น จึงมีปัญหว่านายเฉลิมชัยฯ มีสถานะเป็นบุตรชอบด้วย กฎหมายของจำอากาศเอก ศรีจิตร์ฯ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือไม่ ดังนั้น เพื่อให้มี ข้อยุติที่ถูกต้องและชัดเจนเกี่ยวกับการจ่ายบำเหน็จตกทอดในกรณีดังกล่าว จึงขอหารือดังนี้

๑. นายเฉลิมชัยฯ เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ของจำอากาศเอก ศรีจิตร์ฯ ตามคำพิพากษาศาลจังหวัดนครปฐมแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว โดยไม่ต้องไปดำเนินการจดทะเบียนรับรองบุตรหรือร้องขอต่อศาลให้ศาลมีคำสั่งว่าเป็นบุตรชอบด้วย กฎหมายใช่หรือไม่

๒. เพื่อประกอบการพิจารณาสิทธิในการได้รับบำเหน็จตกทอด กรมบัญชีกลาง สามารถพิจารณาสถานะความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของนายเฉลิมชัยฯ ตามคำสั่งของ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพิจิตรได้หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมบัญชีกลาง โดยมีผู้แทนกระทรวงกลาโหม (กองทัพอากาศ) ผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) ผู้แทน กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) และผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง นายเฉลิมชัยฯ เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ของจำอากาศเอก ศรีจิตร์ฯ ตามคำพิพากษาศาลจังหวัดนครปฐมแผนกคดีเยาวชน และครอบครัว โดยไม่ต้องไปดำเนินการจดทะเบียนรับรองบุตรหรือร้องขอต่อศาลให้ศาลมีคำสั่งว่า เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายใช่หรือไม่ นั้น เห็นว่า โดยที่จำอากาศเอก ศรีจิตร์ฯ ได้ยื่นคำร้องต่อ ศาลจังหวัดนครปฐมแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องจดทะเบียน นายเฉลิมชัยฯ และนายภาณุภัทฯ (ณัฐวรรณ) เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ศาลจังหวัดนครปฐม แผนกคดีเยาวชนและครอบครัวได้มีคำสั่งอนุญาตให้จดทะเบียนทั้งสองคนเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย แต่จำอากาศเอก ศรีจิตร์ฯ ยังไม่ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนจนกระทั่งถึงแก่ความตาย กรณีจึงเป็น เพียงจำอากาศเอก ศรีจิตร์ฯ ได้ดำเนินการขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้จำอากาศเอก ศรีจิตร์ฯ จดทะเบียนนายเฉลิมชัยฯ และนายภาณุภัทฯ (ณัฐวรรณ) เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย เพื่อที่ จำอากาศเอก ศรีจิตร์ฯ จะได้นำคำสั่งอนุญาตดังกล่าวไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตาม มาตรา ๑๕๔๘ วรรคสี่^๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เมื่อจำอากาศเอก ศรีจิตร์ฯ ไม่ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนจนกระทั่งถึงแก่ความตาย จึงถือไม่ได้ว่าจำอากาศเอก ศรีจิตร์ฯ

^๑มาตรา ๑๕๔๘ บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอม ของเด็กและมารดาเด็ก

ในกรณีที่เด็กและมารดาเด็กไม่ได้มาให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียน ให้นายทะเบียน แจ้งการขอจดทะเบียนของบิดาไปยังเด็กและมารดาเด็ก ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านหรือไม่ให้ความยินยอม ภายในหกสิบวันนับแต่การแจ้งนั้นถึงเด็กหรือมารดาเด็ก ให้สันนิษฐานว่าเด็กหรือมารดาเด็กไม่ให้ความยินยอม ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กอยู่นอกประเทศไทยให้ขยายเวลานั้นเป็นหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ในกรณีที่เด็กหรือมารดาเด็กคัดค้านว่าผู้ขอจดทะเบียนไม่ใช่บิดา หรือไม่ให้ความยินยอม หรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล

เมื่อศาลได้พิพากษาให้บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้ และบิดาได้นำคำพิพากษาไปขอ จดทะเบียนต่อนายทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนให้

ได้จดทะเบียนว่านายเฉลิมชัยฯ และนายภาณุภัทฯ (ณัฐวรรณ) เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๕๔๗^๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งปัญหาทำนองเดียวกันนี้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้เคยวินิจฉัยไว้ในบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เรื่องเสร็จที่ ๘๑๔/๒๕๕๒^๓) ว่า กรณีศาลมีคำสั่งอนุญาตให้บิดาจดทะเบียนบุคคลใดเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย คำสั่งอนุญาตของศาลมิใช่คำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

ประเด็นที่สอง เพื่อประกอบการพิจารณาสิทธิในการได้รับบำเหน็จตกทอด กรมบัญชีกลางสามารถพิจารณาสถานะความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของนายเฉลิมชัยฯ ตามคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพิจิตรได้หรือไม่ อย่างไร นั้น เห็นว่า กรณีที่นายเฉลิมชัยฯ ยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพิจิตร ขอให้ศาลมีคำสั่งให้นายเฉลิมชัยฯ เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของจำอากาศเอก ศรีจิตรฯ และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพิจิตรได้มีคำสั่งยกคำร้อง โดยมีได้วินิจฉัยว่านายเฉลิมชัยฯ เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของจำอากาศเอก ศรีจิตรฯ แต่อย่างใด กรมบัญชีกลางจึงไม่สามารถพิจารณาสถานะความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของนายเฉลิมชัยฯ จากคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพิจิตรได้

(นายอัชพร จารุจินดา)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สิงหาคม ๒๕๕๕

^๒ มาตรา ๑๕๔๗ เดิมเกิดจากบิดามารดาที่มีได้สมรสกันจะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อ บิดามารดาได้สมรสกันในภายหลัง หรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

^๓ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ ๐๙๐๑/๑๓๐๗ ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๒ ถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี